

Metoda pulzního hydraulického štěpení hornin pro účely zefektivnění jímání podzemní vody nebo zemského tepla

H. Semíková¹, O. Vaněček¹, M. Vaněček¹, P. Bílý¹, O. Krásný²,
M. Stibitz³, J. Vintera⁴, J. Pacovský⁵

ISATech s.r.o.®
Industrial Safety Assessment Technicians

Sídlo: S.K. Neumanna 1316, 532 07 Pardubice

Kontaktní adresa: Osadní 26, 170 00 Prague 7

Tel.: +420 220 878 920

Fax: +420 266 711 901

E-mail: isatech@isatech.cz;
hsemikova@isatech.cz

²ARCADIS CZ a.s., Geologická 988/4, Praha

³GEOMEDIA s.r.o., Hornokrčská 707, Praha

⁴SUBTERRA a.s., Koželužská 2246/5, Praha

⁵České vysoké učení technické v Praze

Obsah

- **Úvod**
- **Cíle projektu**
- **Laboratorní zkoušky**
- **Zkoušky v in-situ**
- **Výsledky**

Úvod

Projekt STIROMAS:

STimulation of ROck MASSif to establish a fracture reservoir for capture of geothermal energy in the hot-dry-rock system

- Délka trvání: 2010 – 2014
- Využití geotermální energie je možné pouze v oblastech, v nichž přirozený výskyt tepla, voda a **propustnost** horninového prostředí poskytují vhodné podmínky
- Propustnost může být zvýšena pomocí vhánění studené tlakové vody vrtem do horninového prostředí (hydraulické štěpení)
- Zaměřen na zvýšení horninové propustnosti pomocí nově upravené metody hydraulického štěpení.

Projekt FR-TI3/523 byl realizován za finanční podpory z prostředků státního rozpočtu prostřednictvím Ministerstva průmyslu a obchodu.

Cíle projektu

- **Ověřit použitelnost metody pulzního buzení tlaku v rámci hydraulického štěpení**
  - porovnání účinnosti pulzu s běžně používaným lineárním tlakem
  - vymezení tlaků nutné k rozvolnění konkrétních horninových typů
  - stanovení vztahu mezi výsledky laboratorního měření a tlaku potřebným pro rozvolnění horniny in-situ
  - modelování a předpovídání hydraulického štěpení do horninového prostředí

Zjednodušené schéma projektu

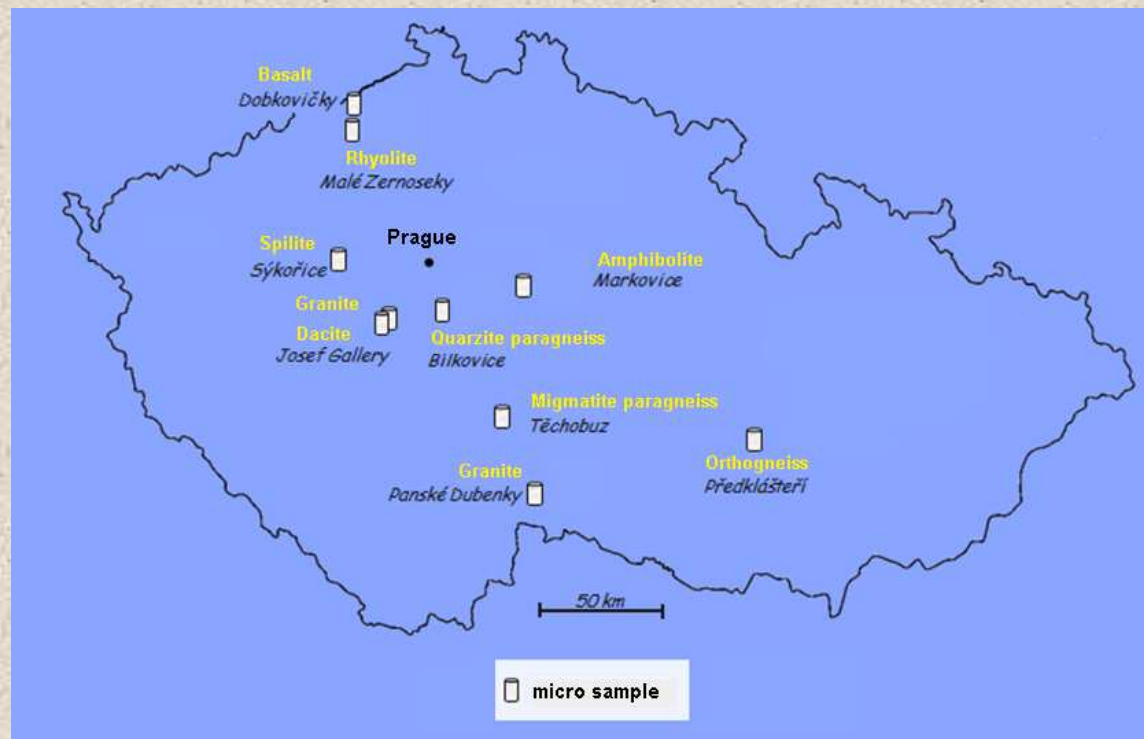
Výběr horninových typů

Typy hornin	Lokalita
Metamorfní horniny	
Pararula kvarcitická	Těchobuz
Pararula migmatická	Bílkovice
Spilit	Sýkořice
Ortorula	Předklášteří
Amfibolit	Markovice

Magmatické horniny	
Granit	Mokrsko - Josef gallery
Granit	Panské Dubenky

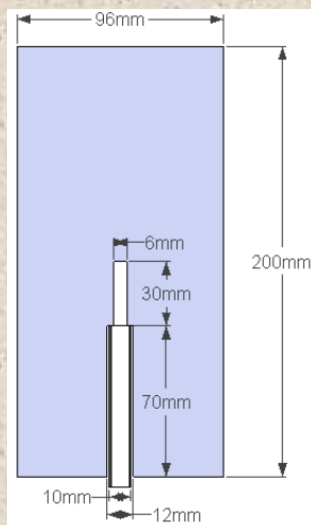
Vulkanické horniny	
Ryolit	Malé Žernoseky
Bazalt	Dobkovičky
Dacit	Mokrsko- Josef gallery

Referenční vzorek	
Beton C30/37	

Laboratory zkoušky

- **Laboratorní zařízení pro pulzní/lineární HF**
  - Skládá se z: hydraulický agregát,
řídící a napájecí centrum,
zdroj vody
komora
- **Mikrovzorek: válec 200x96 mm**

Laboratorní zkoušky

- **Technické parametry:**
  - **Hydraulický tlak do 49 MPa**
  - **Simulace geostatického napětí do 12,5 MPa**

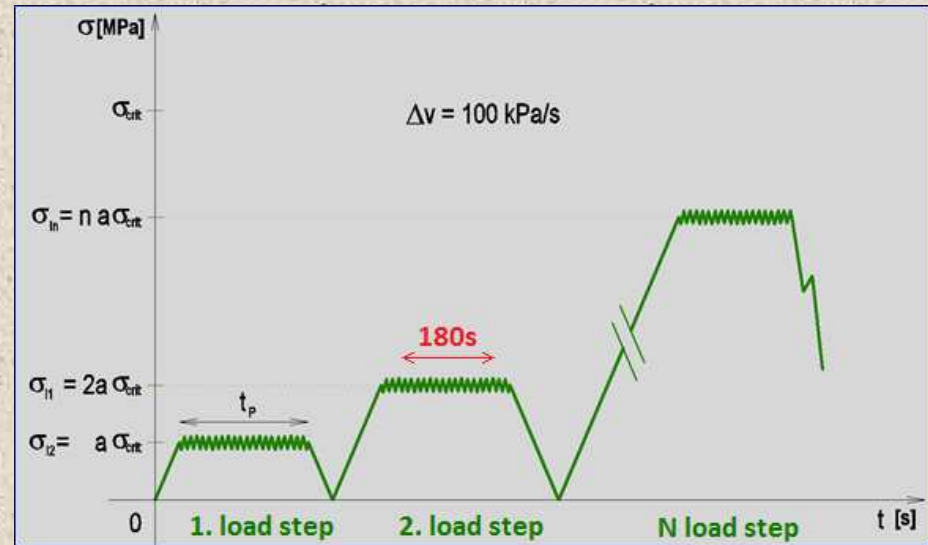
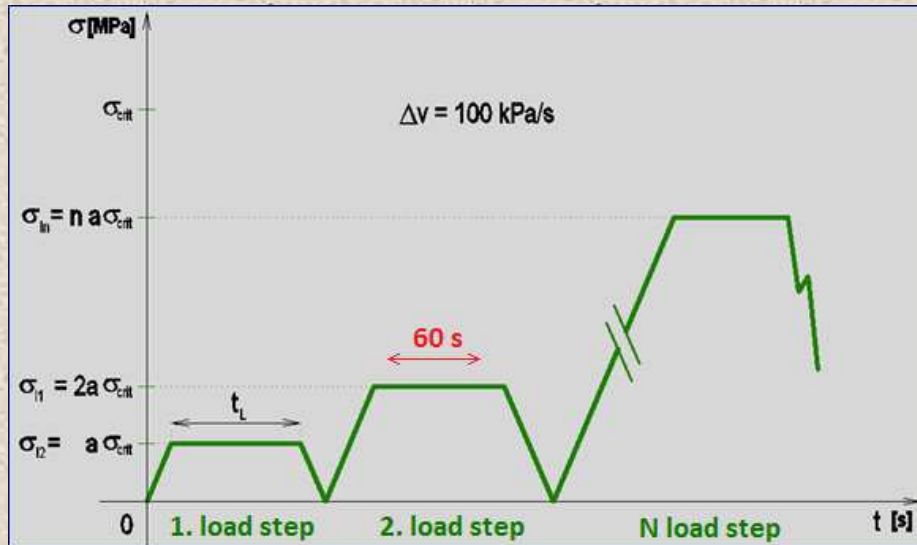
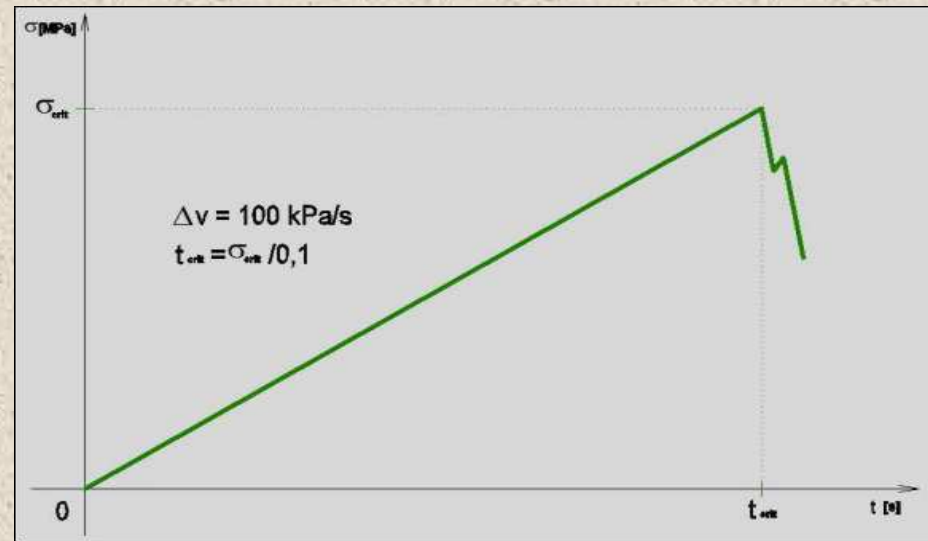

Laboratorní zkoušky

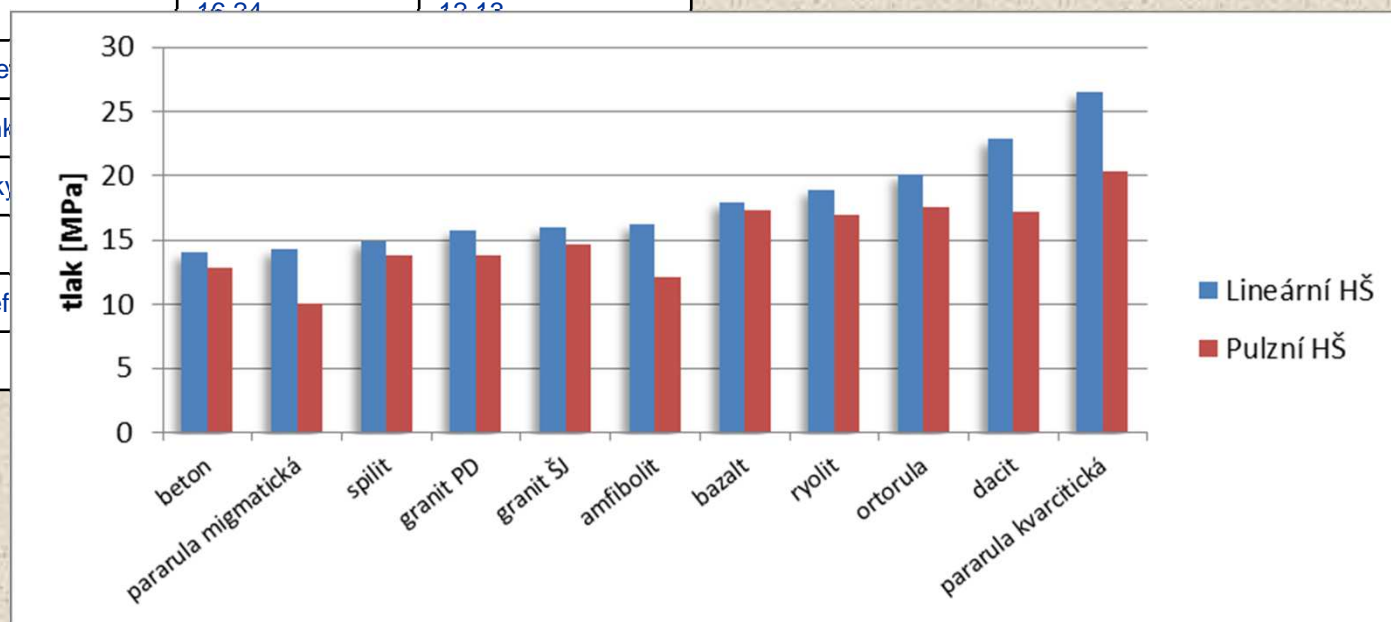
- **Hydraulické štěpení**

- 1. úvodní zkouška k kritického tlaku
- 2. Lineární hydraulické štěpení
- 3. Pulzní hydraulické štěpení s frekvencí pulzu 1 Hz

Laboratorní zkoušky

Typy hornin	Odběrová lokalita	Kritické tlaky [MPa]	
		Lineární HŠ	Pulzní HŠ
Pararula kvarcitická	Těchobuz	26,50	20,28
Pararula migmatická	Bílkovice	14,27	10,02
Spilit	Sýkořice	14,91	13,77
Ortorula	Předklášteří	20,12	17,60
Amfibolit	Markovice	16,24	12,12
Granit	Mokrsko - Josef		
Granit	Panské Dubenky		
Ryolit	Malé Žernoseky		
Bazalt	Dobkovičky		
Dacit	Mokrsko- Josef		
Beton			

Laboratorní zkoušky

split

ryolit

amfibolit

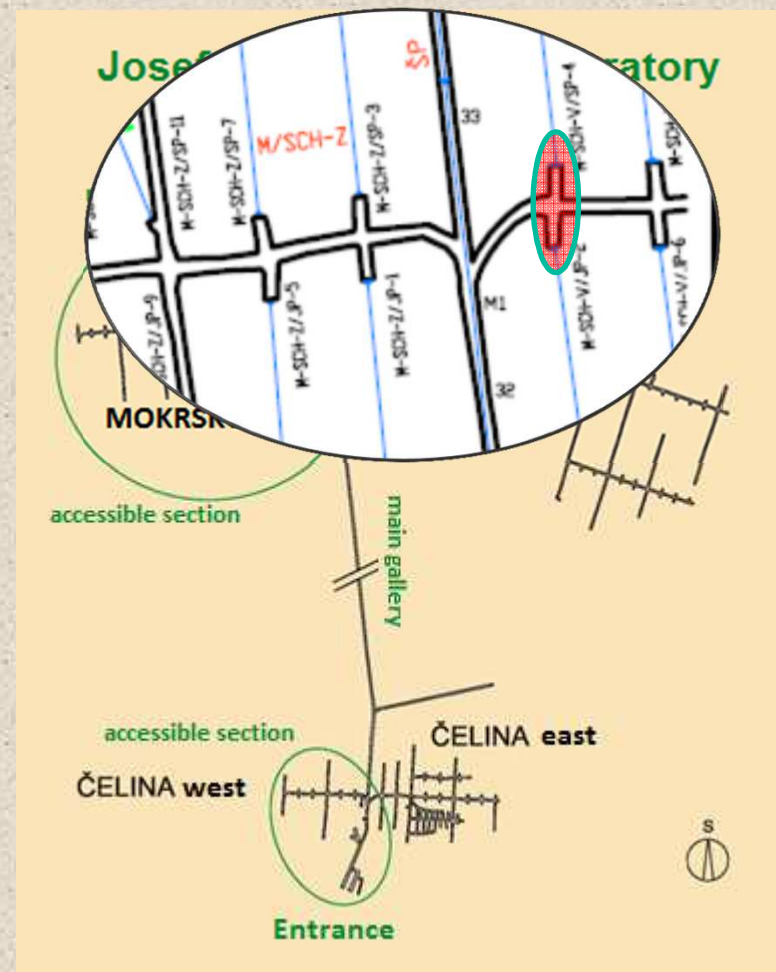

granit (Josef)

In-situ zkoušky

- Podzemní laboratoř Josef
- Mokrsko Východ, rozrážka SP-4
- Dacit
- Nadloží 90-110 m

In-situ zkoušky

- Realizováno 5 horizontálních vrtů: centrální ST-2 o délce 10 m a 4 monitorovací vrty (ST-1, ST-3 a ST-4 o délce 5 m, ST-5 o délce 10m)
- Geologická dokumentace vrtných jader
- Karotážní měření: inklinometrie, akustický televizor
- Optická vrtná kamera
- Vodní tlakové zkoušky

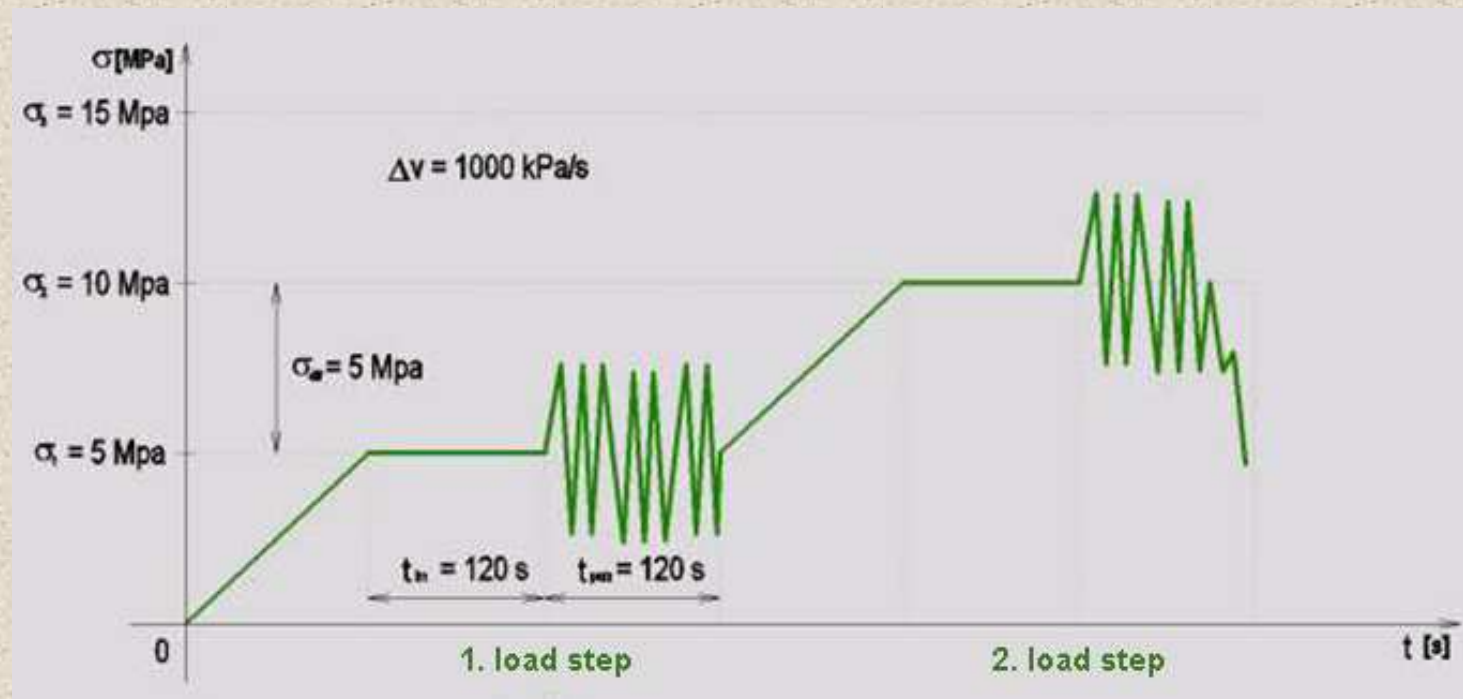
In-situ zkoušky

- In-situ zařízení pro pulzní/lineární HF:
  - Lineární tlak do 30 MPa
  - Variabilní pulzní frekvence do 10 Hz
  - Amplituda cca 7 MPa

In-situ zkoušky

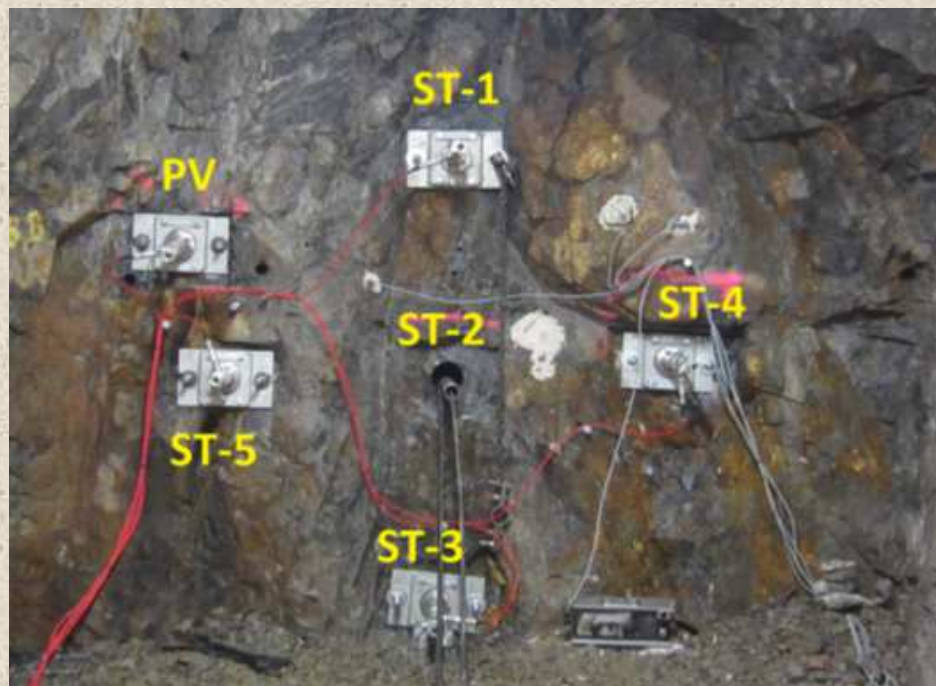
- Metodika

In-situ zkoušky

- 5 monitorovacích vrtů bylo utěsněno nově vyvinutými pakry s měřením tlaku
- Pro hydraulické štěpící zkoušky vyvinut dvojitý pakr s intervalem 0,25 m s měřením tlaku, teploty a průtoku

In-situ zkoušky

- Intervaly vhodné k hydraulickému štěpení (tj. s nízkou propustností a četností poruch) v hloubce:

4,2 – 5,8 m

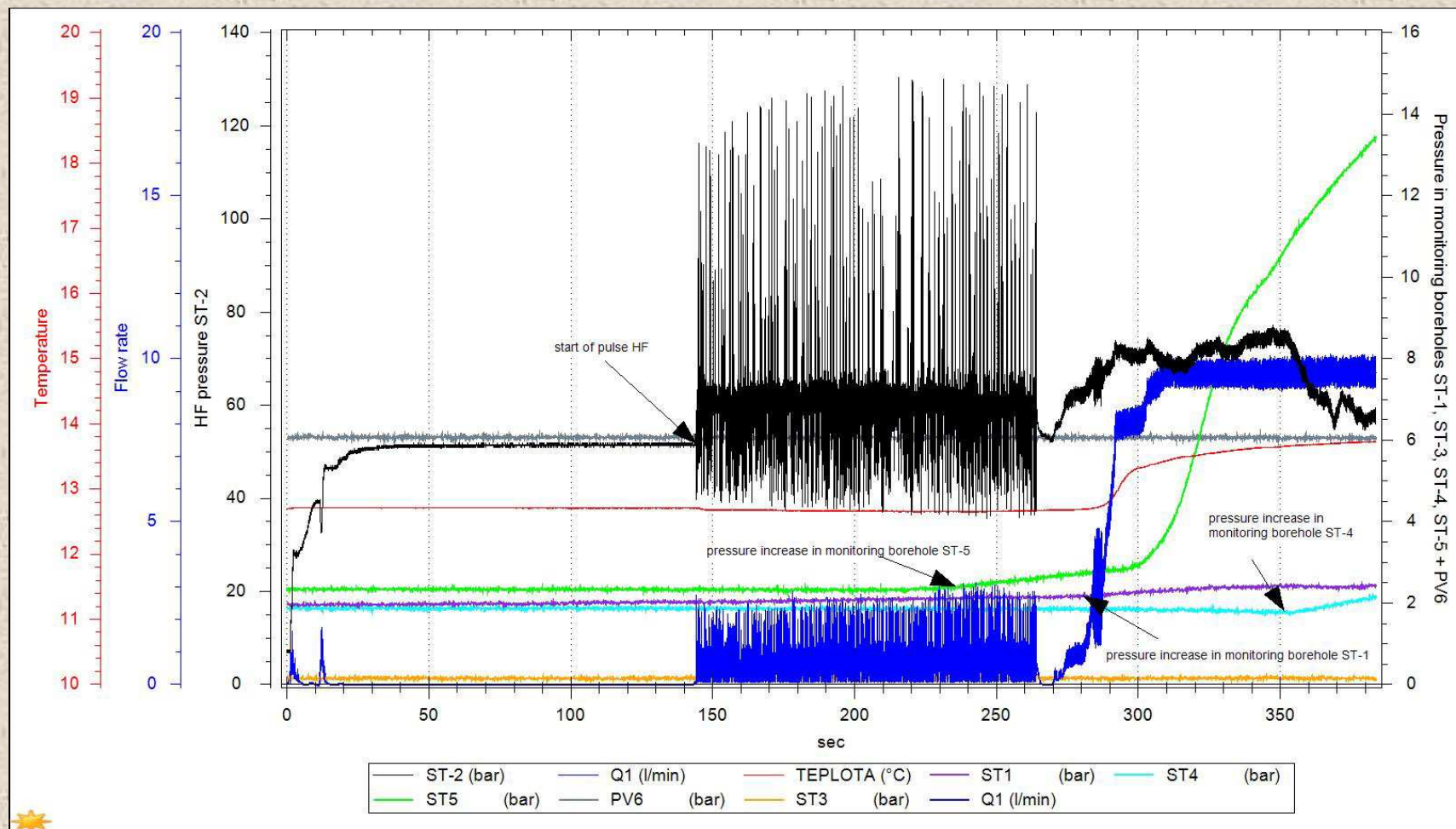
7,4 – 8,2 m

Hydraulické štěpcí zkoušky provedeny v hloubce:

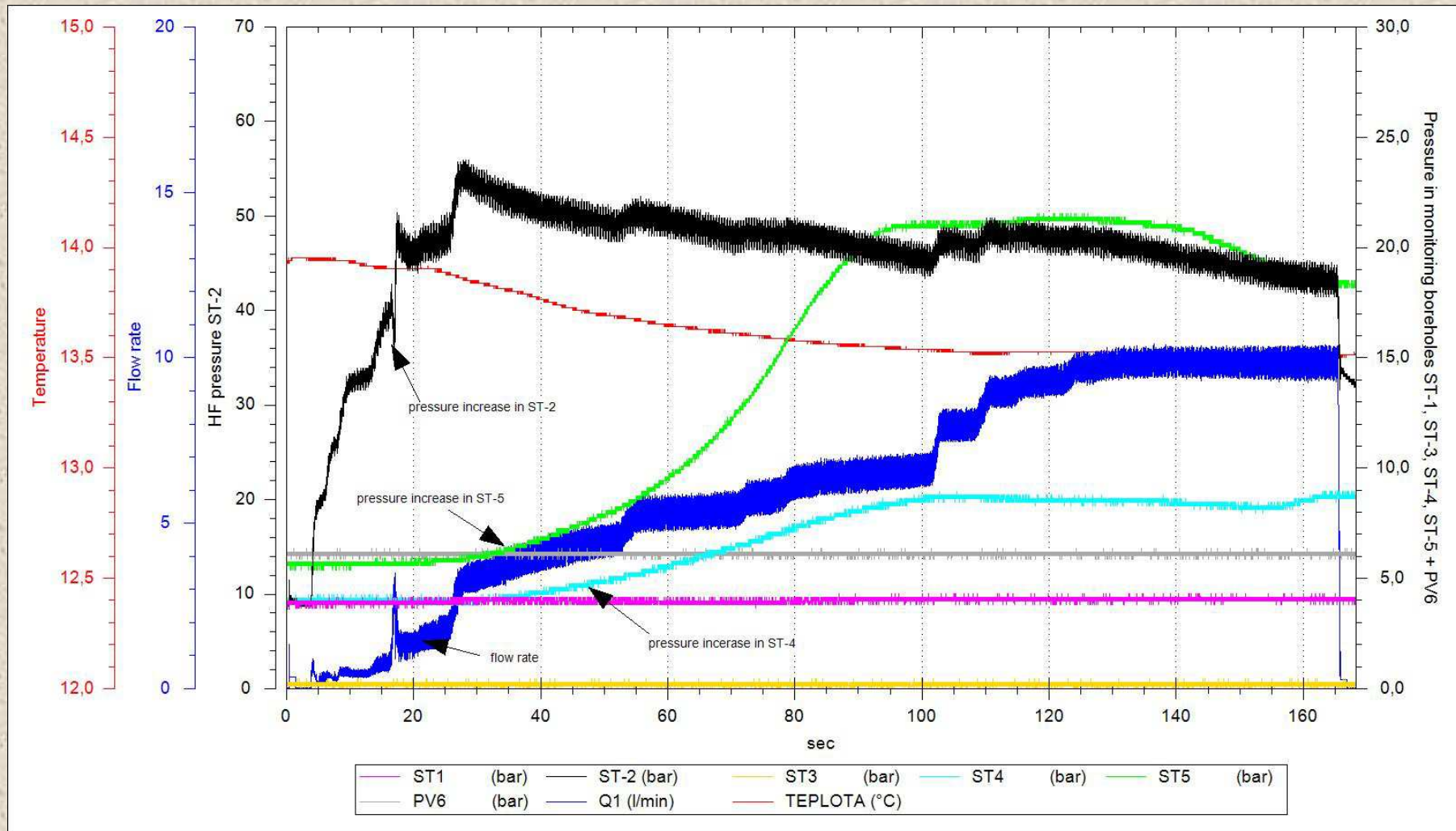
- 4,4 m
- Ověřovací zkoušky 4,4 m
- 7,8 m

In-situ zkoušky

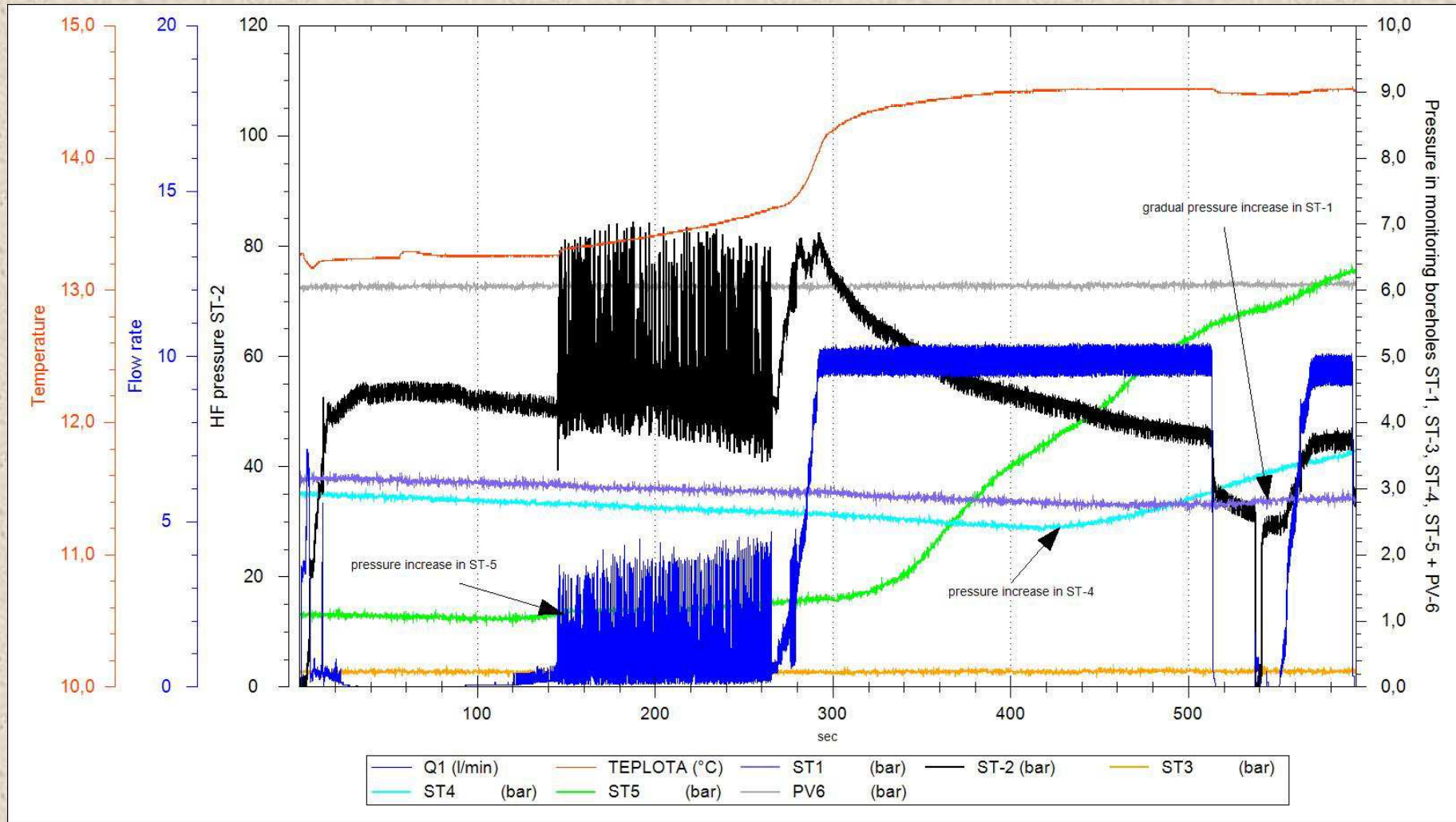

In-situ zkoušky

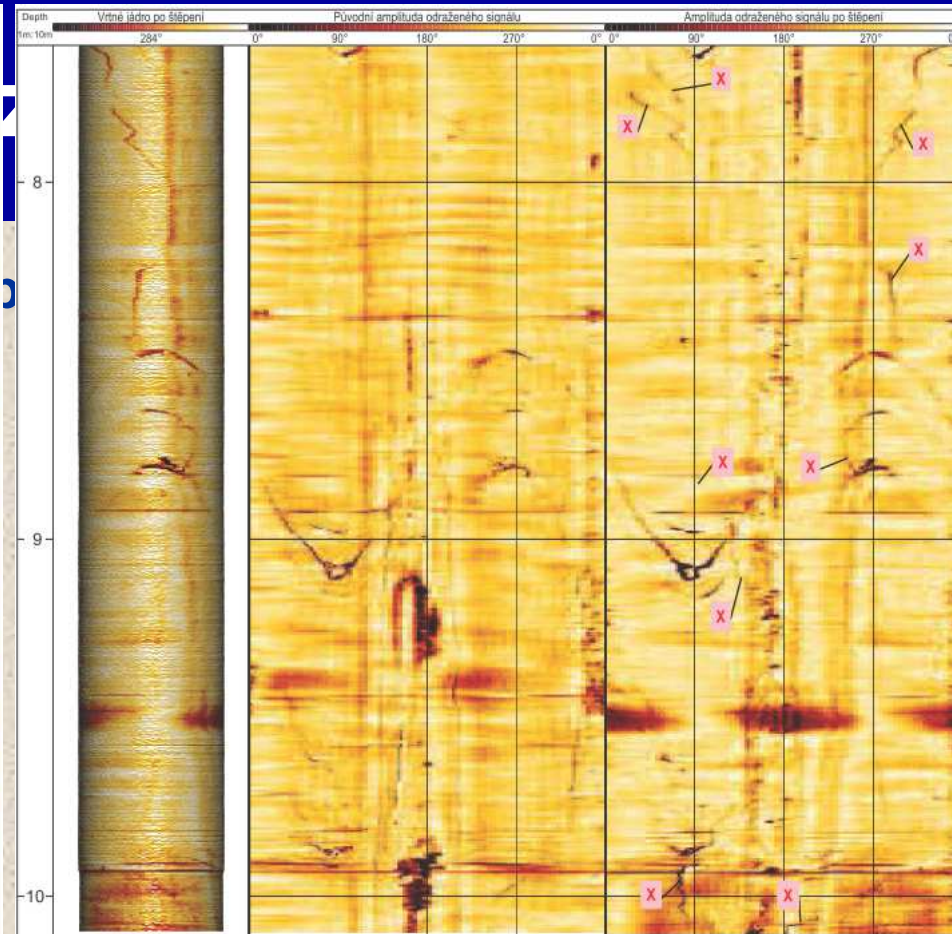
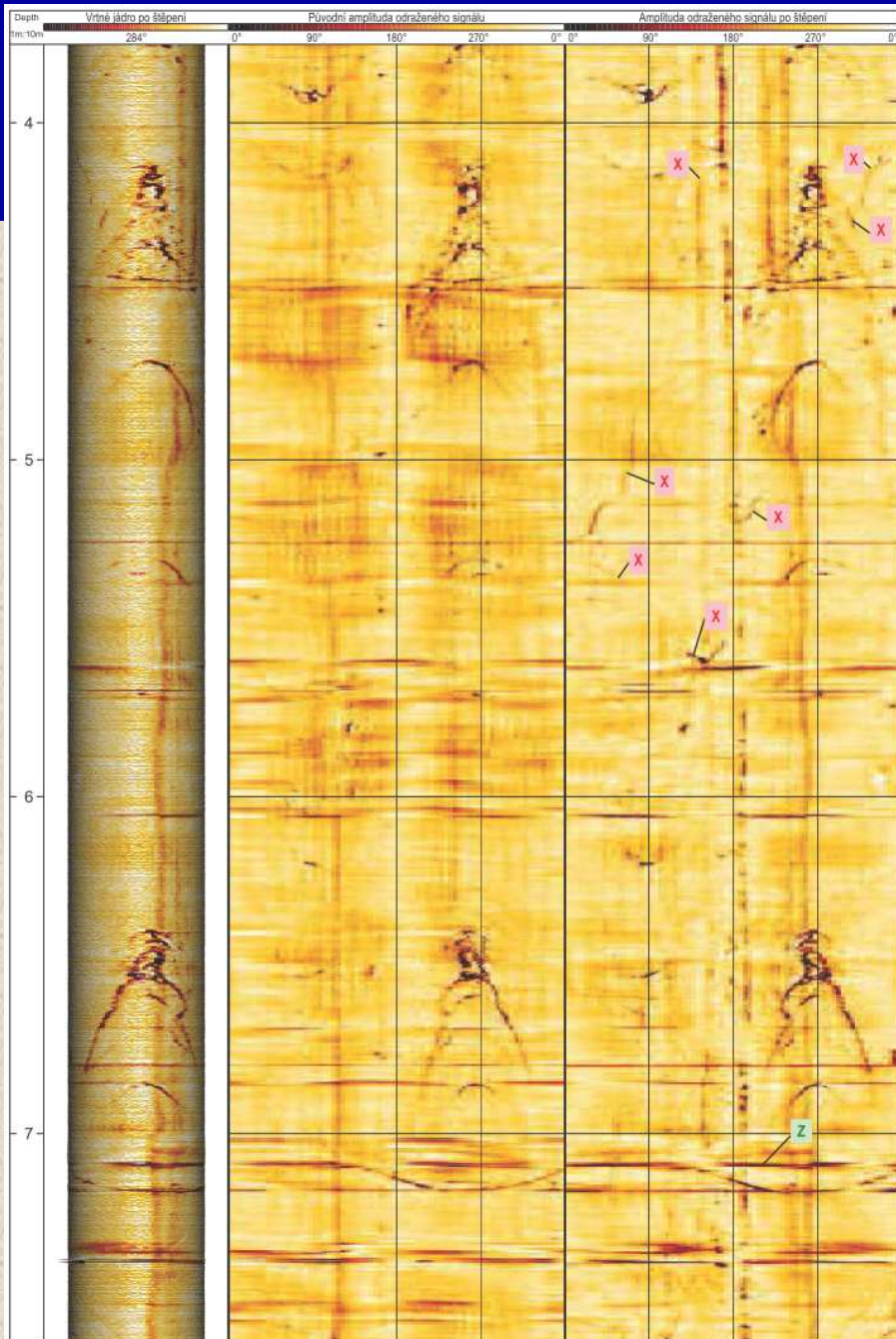

In-situ zkoušky

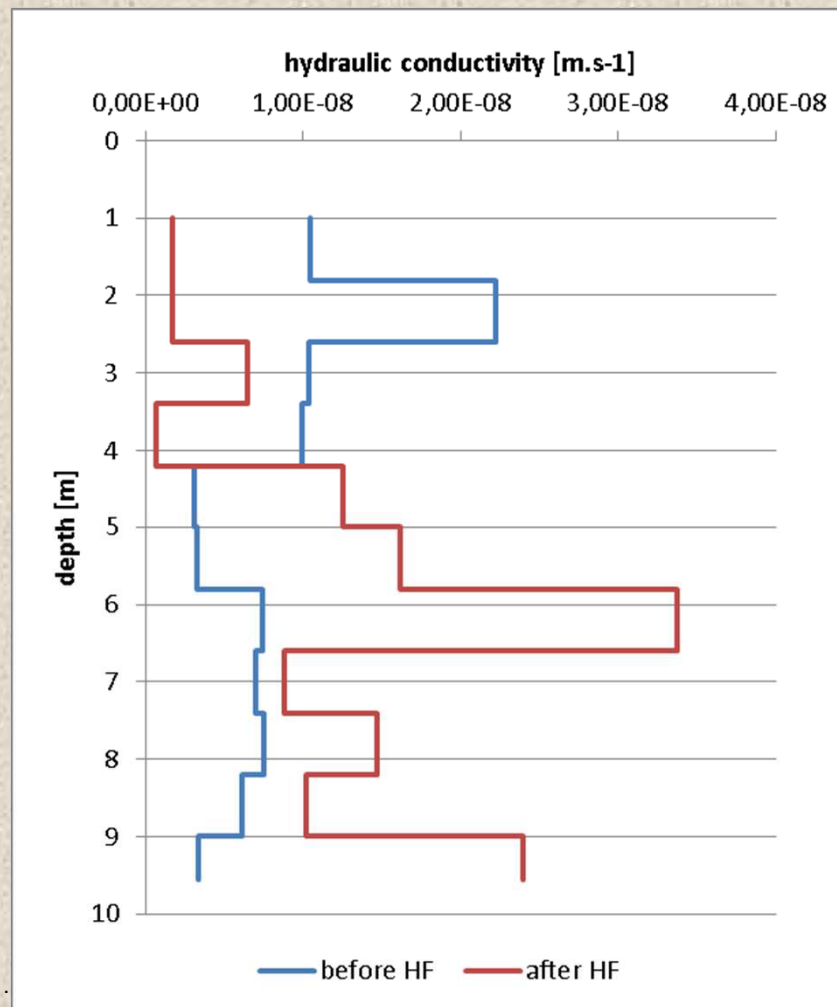

In-situ zkoušky

- Propustnost získaná provedením intervalových vodních tlakových zkoušek před a po hydraulickém štěpení ve vrtu ST-2

Výsledky

- Pulzní hydraulické štěpení
  - porovnání účinnost pulzu s běžně používaným lineárním tlakem
  - **na základě statistického zhodnocení jsou v průměru u všech geotypů pulzní kritické tlaky o 19 % nižší než lineární kritické tlaky**
  - vymezení tlaky nutné k rozvolnění konkrétních horninových typů
  - **určeny lineární a pulzní kritické tlaky pro 10 horninových typů a beton**
  - stanovení vztahu mezi výsledky laboratorního měření a tlaku potřebným pro rozvolnění horniny in-situ
  - **úspěšná realizace in-situ štěpících zkoušek, další výzkum pro upřesnění vztahu je nutný**

**Děkuji Vám
za pozornost**

